

راز انسان (۲)

سید اندیشه

استاد علمی و ادبی حائری

حسین - صا

تنظیم:

سید علیرضا هاشمی ارسنجانی

سرشناسه: هاشمی ارسنجانى، سيد عليرضا، ۱۳۶۴- جوان نام پديدآور:
راز انسان: سير اندیشه استاد علي صفائي حائري (عين- صا) تنظيم
سيد عليرضا هاشمي ارسنجانى. مشخصات نشر: تهران: انتشارات كتاب، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهري: ج: ۵/ ۱۴* ۲۱/۵ س.م. وضعيت فهرست نسي: فيفا
عنوان ديگر: سير اندیشه استاد علي صفائي حائري (عين- صا).
موضوع: صفائي حائري، علي، ۱۳۳۰ - ۱۳۷۸ -- نقد و تفسير
موضوع: انسان (اسلام) موضوع: Islam -- Theological anthropology
رده بندي کنگره: ۱۳۹۷ ۷۵۲ ص/ ۵/ ۱۵۳ BP رده بندي ديوي: ۲۹۷/۹۹۸
شماره کتابشناسي ملي: ۵۵۰۶۶۷۶ شابک: ۱- ۲۳- ۷۲۳۲- ۶۰۰- ۹۷۸-
شابک دوره: ۱- ۱۰- ۷۲۳۲- ۶۰۰- ۹۷۸-

راز انسان (۱)

سیراندیشه استاد علی صفایی حائری، ج ۱ - ساد

سید علیرضا هاشمی ارجمند

لیلة القدر: ۳۷۷۱۳۳۲۸-۰۲۵ ذکر: ۸۶۰۴۵۷۸۰-۰۲۵

چاپ اول: فروردین ۹۸ چاپ: دفتر تبلیغات اسلامی

شمارگان: ۵۰۰ قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان نمای: ۳۷۷۱۳۳۲۸-۰۲۵

تلفن مرکز پخش: ۳۷۷۱۳۳۲۸-۰۲۵ / ۹۱۳۷۴۶۱۰۲۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۳۳۲-۲۳-۱

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۳۳۲-۱۰-۱

همه حقوق این اثر متعلق به ناشر است

www.einsad.ir

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

فهرست

۹	پیش‌گفتار
	کلیات
۱۷	مفهوم تربیت
۱۹	روش‌های تربیت
	بخش اول: روش‌ها
۲۹	روش تربیت کودک
۲۹	روش تربیت انسان بالغ
۳۱	تحلیل مسئله
۳۱	الف) اسارت‌ها
۳۳	ب) عشق بزرگ‌تر
۳۳	ج) شناخت
۳۷	وظایف مربی
۳۷	۱) تزکیه و آزادی
۴۰	۲) تعلیم و آموزش
۴۱	۳) تذکر و یادآوری
۴۵	وظایف متربی
۴۵	۱) تدبیر
۴۶	۲) تفکر
۴۹	روش تفکر و مطالعه
۵۳	سؤال
۶۳	۳) تعقل

بخش دوم: کلیدها

۷۱	تفکر در انسان
۷۲	۱- درک تقدیر
۷۳	الف) بزرگتر بودن از زندگی عادی
۷۵	ب) بیشتر بودن از هفتاد سال [معاد]
۷۸	شبیهات فکری نفی معاد
۸۴	عوامل روحی- روانی نفی معاد
۸۷	۲- درک ترکیب
۹۰	الف) آزادی از جبرها
۹۶	ب) تحرک
۱۰۰	۳- درک وضعیت
۱۰۱	الف) نعمت ها ملاک افتخار نیست
۱۰۳	ب) می
۱۰۵	۱. وجود حاکم
۱۰۷	۲. میراث های حاکم
۱۱۹	۳. ضرورت [حق] رسالت
۱۲۱	اهداف سال
۱۲۲	ملاک انتخاب رسول
۱۲۶	۳) ولایت
۱۲۹	ولایت چیست؟
۱۳۱	زیر بنای ولایت
۱۳۳	ضرورت ولایت
۱۳۴	هدف ولایت
۱۳۵	د) وجود جهان
۱۴۱	نتایج حاصل از تفکر در انسان
۱۴۱	الف) تفکر در جهان
۱۴۲	۱. نظام
۱۴۲	۲. جمال
۱۴۷	۳. هدف
۱۴۸	۴. اجل
۱۴۹	خدا و مسئله شر

۱۵۷

ب) تفکر در تاریخ

۱۶۲

ج) تفکر در جامعه

بخش سوم: ملاک‌ها

۱۶۹

۱) رشد

۱۷۵

۲) توحید

۱۸۵

۳) اهمیت

۱۸۸

۴) صعوبت

جمع‌بندی

۱۹۵

نقد و روش

۱۹۹

مسئولیت

۲۰۰

زیربنای مسئولیت

۲۰۲

نوع مسئولیت

۲۰۴

راه شناخت مسئولیت

۲۰۵

مرور

پیش‌گفتار

در جلد اول کتاب حاضر، از نیازهای انسان، نارسایی امکانات او جهت تأمین نیازها و در نتیجه بی‌استفاده‌ی سخن به میان آمد و در ادامه به جایگاه مذهب در گستره نیازها و طرح کلی مذهب پرداخته شد که جمع‌بندی آن مطالب از این قرار است:

انسان در تنهایی و در جمع محتاج است و در کوچک‌ترین نیازها، حتی در یک لقمه‌ی خوراک خویش، با تمام هستی رابطه دارد. در حالی که از این رابطه‌ها آگاهی ندارد.

امکانات ما، غریزه‌ی آزاد و کور ما، هوش و فکر و علم ما، باطن و جنبش و وجدان جمعی و عقل جمعی ماست، ولی اینها به این رابطه‌ها راه ندارند. پیش از هر اقدامی، باید این رابطه را شناخت. با این تحلیل، مسأله‌ی دیگری طرح می‌شود که بتواند این نیاز را تأمین کند.

در این مرحله، مذهب طرح می‌شود؛ چون هنگامی که مکتب‌هایی که از این سرچشمه‌ها می‌نوشند، تشنه ماندند، چاره‌ای جز طرح مذهب نیست که نه بر عقل و حکمت انسان، که بر حکمت و علم الله و بروحی تکیه دارد.

در این جلد سعی شده جهان بینی اسلامی با استناد به آثار استاد در اختیار خوانندگان محترم قرار داده شود.^۱

به اعتقاد استاد صفایی انسان و مذهب هر دو از آزادی و تفکر شروع می شوند و به شناخت ها (جهان بینی) و آرمان ها (ایدئولوژی) می رسند و بر اساس این دو اصل معرفتی و عقیدتی، به نظام ها و احکامی رو می آورند. استاد به این نکته مهم تأکید دارند که شکل گیری زیربنای معرفتی و عقیده در بستر نظام تربیتی میسر است؛^۲ چون تفکر و شناخت صحیح، نیاز روش دارد و در واقع روش شناخت بر خود شناخت مقدم است.

این روش در نظام تربیتی مطرح می شود که در آن مربی با در دست داشتن روش ها و کدها و ملاکها و با آزادی و آموزش و تذکر و طرح سؤال و ... انسان را به شناختی بر خود، هستی و نقش انسان در هستی می رساند و این جهان بینی و شناخت، احساس و عقیده را به دنبال آورده و زمینه ساز نظام اخلاقی می شود.

نتیجه مهم این سیر تربیتی، زمینه ساز، انتخاب انسان است؛ تا جایی که خود انسانها به پا خیزند و برای قسط و کم گداز. لذا با عنایت به مطالب فوق در این کتاب، مرتب از این عناوین گفتگو خواهد شد:

۱. ایشان در کتاب مسئولیت و سازندگی صفحه ۱۹ می فرمایند: «در بحث جهانی اسلام طرحی آمده ... تا آن ها که تمام اسلام را در ۱۶ صفحه می خواهند، نمونه ای ببینند. البته این طرح را کامل مطرح نمودم؛ چون در نوشته ی دیگران سخن رفته بود.» در این کتاب سعی شده که این طرح به صورت کامل و مستند از مجموعه آثار ایشان گردآوری شود.

۲. کسانی که می خواهند، احکام اسلامی را بدون نظام اسلامی و نظام ها را بدون زیر بنای معرفتی و عقیدتی و این دو را بدون نظام تربیتی اسلام و روش خاص قرآن پیاده کنند، فقط خود را به رحمت انداخته اند و دُم بدست آنها پی داده اند که دین را از سیاست جدا می دانند و اسلام را غیر قابل اجراء. روش نقد، ج، ص ۸۶.

۱- روش‌ها^۱

روش تربیتی

روش تفکر و برداشت از مطالعه

۲- کلیدها

کلید اصلی که انسان را به جهان بینی اسلام و عقاید و ایدئولوژی اسلام رهنمون می‌شود، کلیدهایی هستند که انسان را به شناخت خود و کار خود و مقدار ادامه خود در نتیجه وسعت هستی آشنا می‌کنند.

انسان با تفکر و شناخت استعدادها و سرمایه‌ها

و شناخت مقدار انزله

و شناخت خلقت و آفرینش خود

به شناخت هستی و نقش خود در هستی، پی می‌برد.

انبیاء همین روش را به کار گرفته‌اند و از ادراکات حضوری انسان، قدر انسان و استمرار انسان و ترکیب انسان را به دست آورده‌اند و با این کلیدها جهان بیرون، حق و اجل و نظم و جمال آن را رقم زدند و رب العالمین و مبدأ و منتهای هستی را نشان داده‌اند و به حکومت و سعادت کرده‌اند و کمر هم بسته‌اند.

۳- ملاک‌ها

با شناخت استعدادهای انسان و با شناخت رقابت و تضاد استعدادهای او، به نقش انسان پی می‌بریم که بیش از رفاه و خوش بودن است؛ چون برای خوشی به فکر و عقل نیاز نداشت و غرایز کافی بودند. در نتیجه از رقابت فکر و

۱. در این کتاب به روش تربیتی و روش تفکر و مطالعه پرداخته خواهد شد. برای مطالعه دیگر روش‌ها (روش تدریس، روش برخورد و بحث، روش تفسیر، روش برداشت از نهج البلاغه و روایت، روش برداشت از تاریخ، روش استنباط از منابع) رجوع شود به کتاب‌های اسناد و درس، روش برداشت از قرآن، روش برداشت از نهج البلاغه، روش نقد و ...

عقل و غرائز می‌یابیم که کار انسان حرکت است و آن هم حرکتی به سوی برتر و در نتیجه رشد.

با این شناخت از کار انسان به ملاک‌ها می‌رسیم که:

۱- ملاک اول در هر کار و در صحنه همین رشد است و نه خوشی و دلخواهی. باید انفاق و سلام کردن و احترام مؤمن و ... با این ملاک بخواند و برای دو طرف رشد و حرکت بیاورد، نه رکود و خسارت.

۲- ملاک دوم، **توحید و تقوا** است؛ چون با غیروا بودن و برای غیروا حرکت کردن، خسارت است و باخت است.

۳- ملاک سوم، ملاک **اهمیت** است. در آنجا که با اغمالی برخورد می‌کنیم که در یک زمان جمع شده‌اند و امکان جمع کردن ندارند، در این مرحله اهمیت‌ها را نظر می‌گیریم.

۴- اگر همه اعمار در یک سلاح از اهمیت بودند، ملاک چهارم **صعوبت** است، چون کارها به اندازه‌ای که بر ما می‌گذارند، به ما رشد می‌دهند. با شناخت این ملاک، دیگر انسان اسیر اعمال و جزئیات باقی نمی‌ماند و در هر بن‌بست راه خودش را می‌یابد و وظیفه‌اش را می‌شناسد.